

RUŠINOV Z POHLEDU KRONIKÁŘE

Železné hory - v dávnověku krajina hlubokých hvozdů, kam vzácně pronikla stopa člověka a jen na okrajích v přístupnějších místech ojediněle stálo prosté přístřeší lovce zvěře. Žil zde medvěd, vlk, rys, zvěř vysoká, ale i dostatek zvěře drobné jako tetřevi, ondatry, vydry, v řekách pak mnoho ryb a raků, dnes již z této krajiny vymizelých. Nelze si dobře představit krajinu před šesti sty či více lety. Byla to doba vzniku drobných osad ponejvíce ze dvou či tří usedlostí teprve později se rozrůstajících.

Těžko si představíme, jak se tito usedlíci živili, jak pracně káceli části lesů, aby měli kde pěstovat polní plodiny, hlavně luštěniny, které se v té době vedle zvěřiny a ryb hojně konzumovaly.

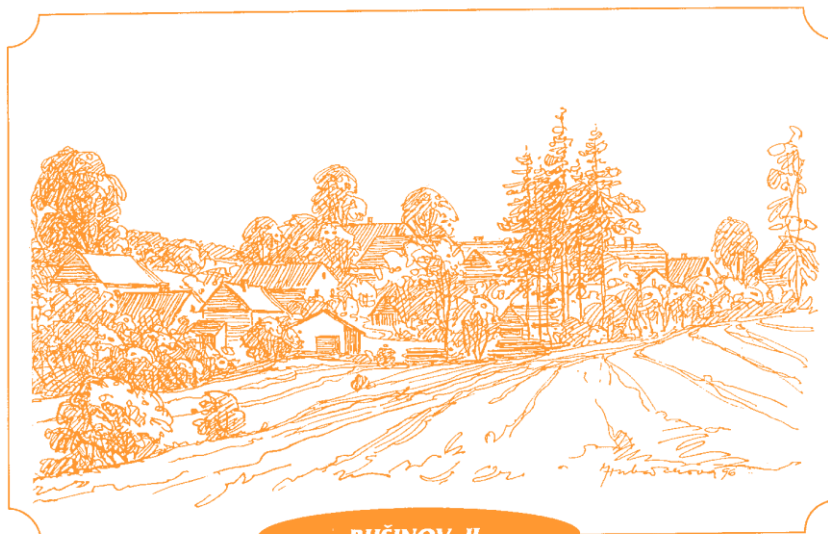
Dnes obtížně zkoumáme počínání našich předků v tomto období. Některé skutečnosti nelze již odhalit, jiné pracně skládáme ze střípků, které se nám náhodou zachovaly. V historické části přebíráme i poznatky z odborných časopisů a kronik a některé z nich vám v tomto almanachu předkládáme.

Tolik k historii.

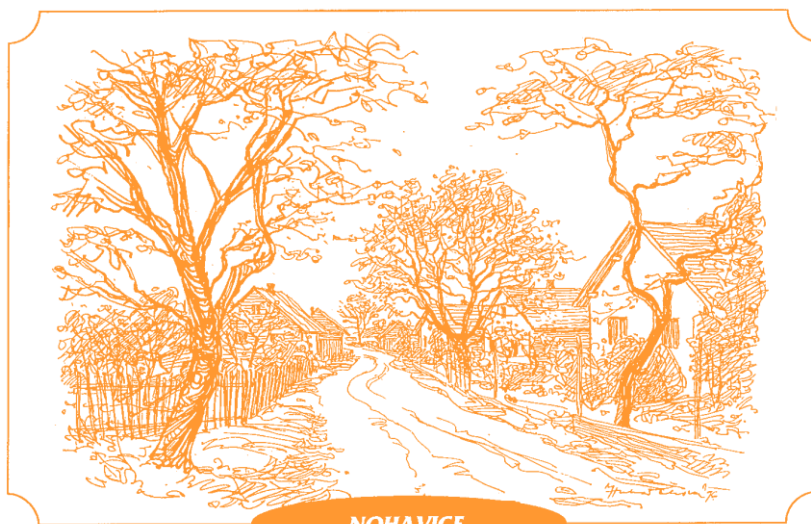
Vzhledneme-li k současnosti, musíme konstatovat, že poloha naší obce skýtá z výšky 620 m n. m. krásný pohled směrem západním k Čáslavi, Kolínu a zřícenině hradu Lichnice. K jihu pak na celé Chotěbořsko, k Havlíčkově Borové s daleko viditelným kostelíčkem. Několikrát v roce nás příroda obdaruje nádherným pohledem na Krkonoše a Orlické hory.

Původní malebnost malých louček a políček nahradily lány zemědělského družstva, ale i tak lze spatřit ve vlnících se lánech obilí, kukuřice, brambor či jiných porostů krásu a kouzlo. Vhodně vedené turistické stezky dávají nahlédnout do skrytých zákoutí a tišin řeky Chrudimky a lákají k posezení a návratům.

František Jindra, kronikář

RUŠINOV II.

NOHAVICE

TROCHU HISTORIE

Rušínov vznikl ve vrcholném středověku jako Rusinův či Russynův dvůr. První historická zmínka o Rušínovu pochází z přelomu 14. a 15. století, takže můžeme říci, že existoval již před šesti staletími. V Rušínově bývala tvrz, pravděpodobně dřevěná. Nic se z ní nedochovalo. Je známo pouze místo, kde pravděpodobně stávala. Tvrz patřila na počátku 15. století zemanskému rodu z Ostružina. Z něho vynikal Jan Hertvík, který měl v 15. století Rušínov v držení.

Jan Hertvík byl zemanem z obyčejného rodu. Pro poctivost, soudnost a ráznost se stal předákem českého zemanstva. Coby národovec a husita prodělal celou dobu husitskou již od jejího počátku. Nerozpakoval se nikdy vystoupit rázně za své přesvědčení. Bohuslav Rieger v Časopise Musea království Českého o něm uvádí:

"Když páni čeští a moravští pro upálení Jana Husa r. 1415,2. září pohružný list do Kostnice posílali, připojil se k němu i Rušinovský ...

Žižka počal v dubnu 1423 válčiti proti panstvu asi z příčiny jeho spřátelení se s císařem Zikmundem. Tehdáž byli mu z rytířství Orebského pomocni jmenovitě dva, Diviš Bořek z Miletína a Jan Hertvík z Rušínova.

25. 11. 1429 Lichtenburg (Lichnice) odevzdán byl "slovutnému Janu Hertvíkovi Rušinovskému"

21. 9. 1436 udělil Zikmund panu Hertvíkovi k Lichtenburgu majestát na hrad Oheb a některé zboží pobořeného kláštera Vilémovského.

R. 1440 stal se hejtmanem kraje čáslavského, kterýžto úřad zastával pak 12 let.

Ke dni 17. 8. 1441 svolal pan Hertvík spolu s Ptáčkem, Alešem Holickým, Jiřím z Poděbrad sněm do Čáslavi.

R. 1448 pomáhal Jiřímu z Poděbrad zmocniti se Prahy. Přičinil se, aby Jiřík z Poděbrad r. 1452 byl zvolen za správce v království Českém.

R. 1453 byl pan Hertvík z Rušínova za mnohé zásluhy odměněn králem věnným zápisem na hradě Chlumu a příležitých vesnicích v Čáslavsku."

To, že již v době zemana Jana Hertvíka byl Rušinov obydlen, víme. Neznáme však počet obyvatel, usedlostí a tak pro zajímavost uvádíme k nahlédnutí některé rody z pozdější doby.

Jejich první seznam se dochoval díky sepisovatelům, kteří po třicetileté válce bedlivě sledovali, kdo se svým vyznáním liší od katolické věrouky. Zachytili jméno, věk, povolání a vyznání i posledního pohůnka ve vsi. Pokud měl někdo v kolonce čárku "nekatolickej", zapsalo se hned, zda-li je u něho "naděje na zejskání." Seznamy týkající se panství Václava Rudolfa staršího Věžníka z Věžnic, jemuž patřil i Rušinov, byly optimistické. Naději na "zejskání" měli všichni. Tak ve vsi "Russinov" uvádí tzv. Soupis poddaných dle víry z roku 1651 následující obyvatele:

Rušinovský konšel, sedlák Jan Kubera se svou ženou Dorotou a dětmi Martinem, Alžbětou, Kateřinou, Tomášem. V jejich usedlosti pracovala služebná Anna.

Sedlák Jiří Kočí se svou ženou Ludmilou a dětmi Evou, Alžbětou a Václavem.

Sedlák Jan Kavka s ženou Kateřinou a dětmi Ludmilou, Annou, Janem.

Sedlák Martin Neřádek s ženou Annou, dětmi Václavem, Dorotou a schovancem Kašparem.

Sedlák Jan Červenej s ženou Kateřinou a dětmi Alžbětou a Václavem.

Sedlák Jan Samek s ženou Kateřinou a dětmi Matějem, Martinem, Václavem, Pavlem a Alžbětou.

Sedlák Václav Trojan s ženou Dorotou měli jen Alžbětu.

Podruhyně Magdalena Adamová s dcerkou Kateřinou musela jistě těžce zápasit o živobytí.

Václav Zuzek (či Žužek), nejspíš chalupník, s ženou Dorotou byli bez dětí. Jako nájemníka uvádí soupis Jiříka Chlebu s ženou Kateřinou a synem Václavem.

Tkadlec Matěj Fialů s ženou Annou a dcerkou Rozinou.

Výčet rušinovských obyvatel zakončíme podivným Johanesem Luňáčkem, rektorem, tedy snad písařem nebo správcem dvora, který jako jediný nebyl poddaný. Měl ženu a dceru Magdalenu. Byla to asi židovská rodina.

Roku 1651 žilo v Rušinově 55 lidí v nejméně 12 domech. Na tehdejší válečnou dobu i vzhledem k okolí to nebylo málo. O tři roky později nám berní rula vypočítává v Rušinově pouze sedláky Annu Neřádkovou, Dorotu Trojanovou, Jana Samka, Jana Kuberu, Jiříka Kočího.

V Modletínské farní kronice se uvádí roku 1786 v Rušinově 22 domů se 141 dušemi. Do tohoto počtu již patří skupina několika domů na Nohavici, která byla v této době založena. J. Schaler uvádí (1787) v Rušinově 17 domů a Nohavici 4. K Rušinovu se navíc vztahuje mlýn pod Rušinovem.

Ve stabilním katastru 1838 je zakresleno 25 rolnických a chalupnických usedlostí včetně dvora a sušek (pazderen). Na Nohavici je již 8 čísel popisných.

J.G.Sommer (1843) připsal pod Rušinov 31 domů, 186 katolíků, 8 protestantů. Výčet doplňuje o mlýn s pilou, hostinec, dvůr a ovčín.

F. Palacký (1848) zase uvedl 32 domů s 283 obyvateli.

V. Kotyška (1895) uvedl 33 domů s 273 obyvateli.

V roce 1900 žilo v obci podle rakouské statistiky 241 lidí. Roku 1945 žilo v obci 570 obyvatel, ale 75 jich naráz odešlo do pohraničí. Roku 1953 bylo napočítáno ve 41 popisných číslech 186 obyvatel. I současný stav je blízký tomuto počtu.

V nedávné době se pátralo po místě, kde stávala tvrz. A. Sedláček udává v r. 1900 podle pozorování učitele F. Horáka následující popis tvrziště v Rušinově:

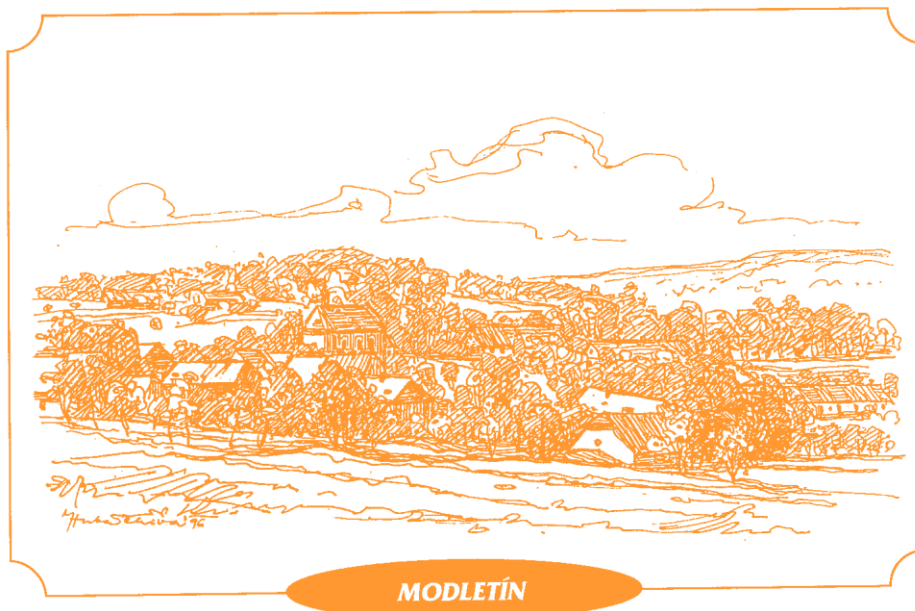
"Vedle poplužného dvora táhne se bahnitý příkop ústící do údolí, na jehož druhé straně osada se rozkládá. Naproti štěpnici ležící přímo pod dvorem, mezi dotčeným příkopem a blízkou chalupou znáti skrovné tvrziště ležící na skalce, která z mělkého údolí vystupuje."

V terénu se však mnohé změnilo a podle nálezů keramiky, která se zde našla při průzkumu, by se dalo usuzovat na místo mezi domy čp. 1 a 15. Povrchový průzkum Rušinova provedli v polovině 70. let učitelé Pavel Rous a Eduard Veselý, kteří také

určili a ověřili místa zaniklých vesnic Hudče a Máslovanek a zaniklého dvora Hůrky. Pomáhali jim přitom žáci místní školy Josef a Petr Pelikánovi, Milan Pešek a další.

V roce 1491 prodali Jiřík a Václav bratři z Rušínova tuto tvrz a 8 vesnic bratřím Trčkům z Lípy. Tito připojili Rušinov ke zboží Vildštejnskému. V roce 1576 byl Rušinov odprodán rodině Kustošů ze Zabřího a Lipky. Později přešel v majetek Auerspergů ze Slatiňan a Žlebů. Od hraběte Auersperga odkoupil 27. 10. 1862 dvůr Rušinov a dvůr Modletín JUDr. později baron František Ladislav Rieger. V roce 1921 byl dvůr Rušinov rozprodán občanům Rušínova a Nohavice.

V Rušinově bývala i kaple. Na Josefínské mapě se dá rozeznat jižně od panského dvora nepatrný kroužek s křížkem a dodnes má celé pole nad čekárnou název "Nad kaplí." Zsvěcení sv. Prokopovi by nás vedlo až do první poloviny 13. století, jak ukazuje datování čtyř kostelů Sv. Prokopa na českém území. Sv. Prokop byl jedním z hornických patronů, což by mohlo snad souviset se stříbrnou kampaní na Chotěbořsku.

MODLETÍNSKÉ LÁZNĚ

Mnoho se vypráví o modletínských lázních dnes už zaniklých

Halí se v kouzelnou říši bájí a zázraků, tak napsal učitel A. Blažek roku 1928 v sedmém díle "Vlastivědy Chrudimska".

A hned uvedl báji nejzázračnější a nejcitovanější: Blíže nynějšího kostela stávala někdy dřevěná kaple sv. Anny nad studánkou, v místech, kde sv. Anna se zjevila. Od té doby šířila se po horách pověst o zázračných účincích zdejší vody a choří a neduživí byli ze všech stran dováženi na Modletín, kde dřívějšího zdraví nabývali.

Podle staré pověsti navštívil Modletín Karel IV. Bylo to spojováno s údajnou návštěvou Karla IV. roku 1370 na hradě Lichtenburgu.

Do dnů okolo 19. října 1738 je doloženo 27 vyléčených případů. Šlo v nich o vysoce urozené osobnosti (Albrecht Ladislav Kapoun ze Svojkova'; hejtman kraje čáslavského Norbert František Haugvic z Biskupic, tajemník téhož kraje František Čeněk,)tak i církevní osoby, měšťany, sedláky i prosté ubožáky. .

Shrňme si lázeňskou proceduru.

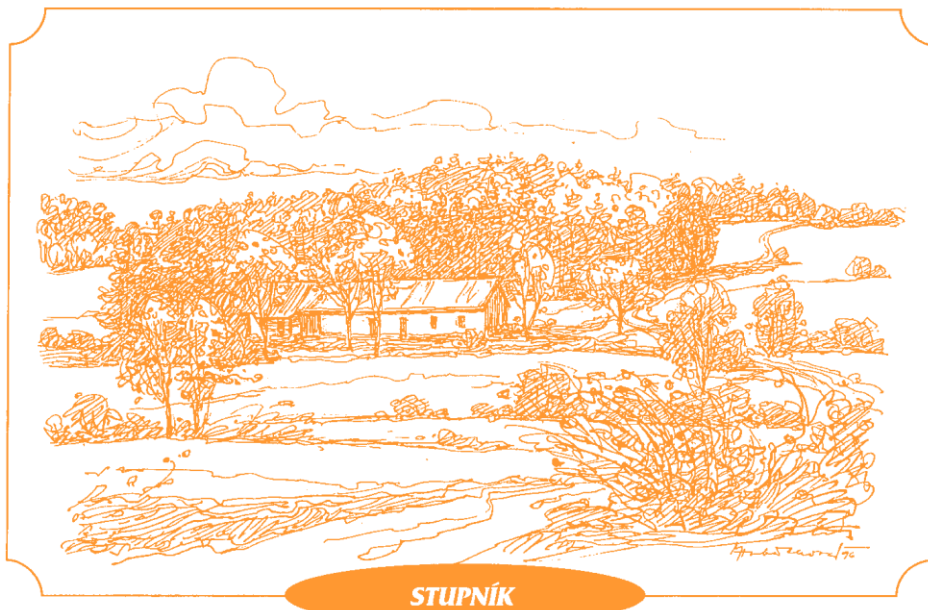
Pacienti seděli ve vanách po pás nebo i po krk v teplé až horké vodě. Zezadu byli kryti prkénkem (nejspíš s výřezem pro šíji) a zepředu byla jejich hlava omotaná šátkem proti nachlazení, oddělená od páry plachtou. Lodgmyrn doporučoval 24 koupelí během 14 dnů.

Jednotlivá lázeň měla trvat 1 až 2 hodiny.

V době nejisté finanční situace byl pro vrchnost výnos z lázeňského provozu jistě vítaný. V době, kdy tíseň zle doléhala na drobnější panství, se rozhodl dosavadnímajitel Hofer celé panství roku 1744 prodat novému podnikavému skláři Janu Bedřichovi Adlerovi, který byl i zakladatelem sklárny v Hostětinkách. Ten se také snažilo rozvoj lázní.

V té době probíhala válka s Pruskem (1740 - 1745), kdy i po Železných horách se rozléhalo dunění děl od Chotusic. Po roce 1757 pak Adler prodal panství Janu Adamu z Auerspergu.

Ani Auersperg provoz lázní nezastavil, ale velkého rozmachu již nedosáhly. Voda byla používána ještě kolem roku 1780 ke koupání. Konkurencí se staly lázně v Podole u Heřmanova Městce, které měly mnohem lepší podmínky pro služby lázeňských hostů a i voda obsahovala více uhličitanu a dusičnanu vápenatého.

VÝSTAVBA KOSTELA

Před časem stála na místě, kde se nyní nachází kostel, dřevěná kaple zbudovaná ke cti svaté Anny.

Zakladatelem kostela byl pán Leopold, svobodný pán Schmiedel ze Schmiedenu, pán Hoješína, Rušinova a Modletína. To dokazuje podle staré pamětní knihy sám vnuk zakladatele, jistý Johann Nepomuk, svob. pán Schmiedel ze Schmiedenu, který vyprávěl, že jeho dědeček k výstavbě kostela použil cihly z Přemilova. Nosili je dva velbloudi, na každého nakládal sto kusů. Tuto výpověď podle téže pamětní knihy dokazoval také osmdesátiletý stařec jménem Jan Nepovím z Velké Stříteže, očitý svědek stavby kostela.

Že uvedený pán Schmiedel ze Schmiedenu je budovatelem modletínského kostela, je dokumentováno na kameni nad kostelními dveřmi, na kterém se nacházejí znaky této rodiny se jmény, a ke kterému času byl tento kostel zřízen.

Ani podle staré libické farní kroniky, ani na zmíněném kameni není poznamenána šestiletá výstavba. Přece ale sloh stavby, který je odlišný podstatně od starých kostelů, nese znaky novějšího stavebního slohu a můžeme oprávněně říci, že kostel nebyl zřízen před 17. stoletím. Toto tvrzení dokazují hodnověrní svědkové a to již výše zmíněný Jan Nepovím a Jan Červený, který pocházel z Rušinova a na Modletíně se usadil. Oba dosvědčili, že na místě nynějšího kostela stávala dříve dřevěná kaple. Když tomu prvnímu bylo 24 let a druhému 25 let, byla dřevěná kaple zbořena a započato se stavbou současného kostela z kamene a cihel.

Že ale dříve vznikla dřevěná kaple, dokazuje se záznamem o křtu, který se nachází v libické matrice a zní takto:

R. 1701 18. dubna v kapli sv. Anny v Modletíně byl okřtěn Rudolf Zikmund Raimund František, syn urozeného a statečného rytíře pana Rudolfa Fabia

Hochberka Z Honnisdorfu a na Modletíně, a vysoce urozené paní Adamíny, rozené Věžníkové z Věžnic.

Modletínský kostel před zřízením lokalie neměl žádného stálého kněze. Je asi pravda, že v prvním čase hospodařil na Modletíně rytíř Hofer z Lobenstejnu a potom později jistý pan Adler, který ve vesnici Hostětinky jako gruntovní pán modletínský zřídil skelnou huť, čas od času hostil, v zámku ubytoval a s gruntovním pánem společně jedl a zároveň byl činný jako kaplan. Prvním řádným duchovním správcem byl od roku 1786 p. Antonín Tomášek, posledním do roku 1960 p. Josef Jahoda, který je pohřben na místním hřbitově.

ADLEROVA HUŤ

Někdy okolo roku 1744 založil pan Jan Bedřich Adler v Hostětinkách sklárnu. Kde se nacházela, nebylo dlouho známo, teprve v padesátých letech; když zemědělské družstvo rozoralo Dražilovu louku, ležící severozápadně od domu pana Piskače v Hostětinkách, bylo nalezeno místo tavících pecí, sklo různého zabarvení a několik kusu vyzdívky po těchto pecích. Místo popsal p. František Jindra, kronikář obce a spolu s pracovníky Okresního muzea v Havlíčkově Brodě provedli sběr střepe a určili místo, asi 80 m od domu p. Piskače severozápadním směrem. Rozsah stavby nebylo možno přesně určit, vzhledem k pravidelnému obdělávání pudy. Po každé orbě se nacházely nové a nové střípky. Prozkoumaná plocha představuje zhruba čtverec 50 x 50 m.

Místním usedlíkům připomíná existenci Adlerovy hutě řada pomístních jmen, zachycených v josefínském katastru obce:

Vrchnostenský rybník od dvora modletínského u čp. 4, nazvaný Stupník, užívaný dlouhé časy jako louka. Toto pojmenování má své opodstatnění, protože se v tomto místě pomocí vodního kola a stoupy roztloukal kámen dovážený od vesnice Křemenice. Dováželi jej sedláci z Podolí po cestě vedoucí po hřebeni Železných hor.

Dále Jiříka Červeného Nro 7 samotné chalupy pod Vratkovem, pastviště U Stupně a řada místních pojmenování v celém katastru Na Hutích - U Hutě, K Hutím atd.

Po nějakém čase pan Adler prodal své statky Rušinov a Modletín panu Auespergovi. Důvodem prý byly spory mezi nimi o rybníky na chov pstruhů. Není však vyloučeno, že svoji roli sehrála výroba skla a dolování křemene. Hostětinské údolíčko bylo vlastně složeno z řady rybníků a na potoce byly dvě pily, mlýn pod Rušinovem a již dříve uvedený Stupník.

Dnes z celé kaskády rybníků zůstal jen rybník v Hostětinkách a nově zbudovaný rybník zemědělského družstva pro účely hospodaření.

VÝVOJ ŠKOLSTVÍ V MODLETÍNĚ

Škola v Modletíně byla založena v červnu 1789. Její zakladatel není znám. Tato škola byla zřízena pro osady: Modletín, Rušinov, Hostětinky, Vratkov, Přemilov, Lipka, Střítež, Chloumek, Spálava. Od roku 1793 bylo přiškoleno Horní Bradlo a od roku 1827 Nehodovka.

Prvním učitelem zde byl Josef Šrajner, rodák z Libáně, učil 5 let. Druhým učitelem se stal Karel Polívka z Trhové Kamenice. Vyučoval celých 55 let a ještě svému nástupci pomáhal.

Kníže Jan Adam z Auerspergu vykázal pro účely školy jeden ze svých domků čp. 10. Tato budova měla jen 2 místnosti, jedna sloužila vyučování a ve druhé bydlel učitel. Tento domek sloužil až do roku 1824, kdy byla postavena nová škola.

V roce 1875 byla zřízena ještě jedna třída vzhledem k velkému počtu dětí. Tato třída byla v zámku pana Františka Ladislava Riegera.

Roku 1876 žádali občané Bradla odškolení a povolení ke stavbě školy v Bradle. 1. února 1880 začalo vyučování v nové škole.

Stav žáků stoupal, místní školní rada byla vyzvána, aby se postarala o další třídu nebo postavila novou budovu. Ale tomu se velkostatek bránil, a tak místní školní rada pronajala zámek a v roce 1887 se celá škola přestěhovala. V zámku bydlel i učitel.

Modletínská škola se tímto krokem stala trojtřídní. 1. ledna 1903 se z Modletína odškoly osady Spálava, Chloumek a Nehodovka, neboť byla otevřena nová škola v Chloumku. V roce 1925 se odškoly Velká Střítež, v roce 1931 Lipka a v Modletíně zůstala opět dvojtřídní škola.

Roku 1922 podala osada Rušinov žádost o zřízení jednotřídky. Žádost byla vyřízena kladně od okresního školního výboru, ale občané Hostětinek, Vratkova a Modletína byli proti. Výnosem zemské školní rady ze 6. prosince 1928 nebylo žádosti Rušinova vyhověno, neboť neměl dostatečný počet žáků pro zřízení jednotřídní školy.

Zámecká budova byla velmi stará, místní stavební komise ji uznala za zcela nevyhovující. Potvrdil to i okresní a zemský soudní znalec. Místní školní rada tedy pronajala k vyučování jednu místnost u Dvořáčků v Modletíně a jednu místnost u Houžvičků v Rušinově.

K výstavbě nové školy došlo v důsledku havarijního stavu dosud pro vyučování najaté budovy čp. 1 v Modletíně. Stavba byla zadána dne 30. 6. 1935 p. J. Pavlíkovi z Petříkovic na základě předloženého rozpočtu ve výši 256 445,- Kč. Byla projektována jako dvojtřídní obecná škola s případným rozšířením na měšťanskou školu.

K nástavbě došlo a rozpočet se tím zvýšil. V budově bylo 6 učeben, 3 kabinety, šatna, 2 místnosti sloužící ze tělocvičny, sborovna a byt pro ředitele školy.

Dne 26. 4. 1936 požádala místní školní rada o zřízení újezdní měšťanské školy. Nově zřízený újezd tvořily obce Rušinov, Klokočov, Bradlo a Chloumek. V prvních dvou ročnících měšťanské školy se začalo vyučovat 10. září 1938.

Řídící učitelé a ředitelé školy

obecná škola (NŠ)

Vlad. Vlk	1937 - 1939
Jos. Bláha	1940 - 1944
Boh. Jeníčková	1945 - 1947
Jiří Matějka	1948
Růž. Valtrová	1949
Jar. Filip	1950 ~ 1952

Nižší stupeň přeřazen k MŠ

L. Němcová	1981 – 1986
------------	-------------

měšťanská škola (OSŠ, ZDŠ)

Jos. Polenský	1938 - 1947
Jar. Valtr	1948 - 1955
Fr. Král	1956 - 1968
Jiří Jindra	1969 - 1971
Jar. Kořenář	1972 – 1981

Vyšší stupeň přešel do Malče

27. června 1986 skončilo vyučování v rušinovské škole.

Spolek Divadelní ochotníci a veškeré spolky v Modletíně

oslavují dvacetileté trvání naší samostatnosti divadel. představením:

V neděli 17. dubna 1938 ve 2 hodiny odpoledne
s přístupem též pro školní děti

a v pondělí 18. dubna 1938 o půl 8. hod. večer
pro dospělé

v hostinci u Zárubů

Kamarádi od Zborova

s předhrou **Zborovští hrdinové.**

Výpravná lidová hra o třech jednáních s předhrou. Napsal Jar. Mácha a Fr. Cimler.

MOTTO: Na chudém pomníčku na návní smazal své jméno . . .

OSOBY:

Křepelka, praporek,	.. p. Josef Trupl
Šilhan, četař,	.. p. Frant. Neuman
Soukal, desátník,	.. p. Josef Záruba
Macek, svobodník,	.. p. Vl. Vlk
Borovička, telefonista,	.. p. Ed. Vidourek
Vojtěch, učitel,	.. p. Jar. Vodítka
Soukalová, zelka,	.. pí. Mar. Neumanová
Mařenka, dcera Soukalových	.. sl. Hedva Holiková
Karel, syn Šilhanův	.. p. Karel Kouba
Pfeifer, ředitel	.. p. Jar. Konečný
Rzeháková, služka	.. sl. Anežka Konečná
Kačenka, děvečka u Soukalů	.. sl. Milča Koubová
Travičko, Rus	.. p. Ant. Bláha
Henrich Rzehák	.. p. Jos. Plíšek

Výrostek, hoch, dítě, vesnická chasa.

Předhra se odehrává v ruských zákopech před bitvou u Zborova. Další 3 jednání po 20 letech doma na návsi v Robanově.
Po předhře přestávka půl hodiny.

Režie p. Josefa Trupla.

Výprava p. Hd. uč. Vl. Vlka.

Kroje a zbraně vypůjčeny od fy Třešňák, Pardubice.

V meziaktí koncert.

Po divadle v neděli i v pondělí volná zábava.

Vstupné v neděli odpoledne: děti 1 Kč, dospělí 2, 3 Kč, v pondělí: 3, 4, 5 Kč.

Předprodej vstupenek vždy v neděli v Kampaňčce.

Vzhledem k velkému zájmu o první provedení této hry listky vás obstaráme.

SLAVIBOR BREUER

Modletín zamiloval si svého času Slavibor Breuer, švagr univ. prof. historie Kalouska, známý svým klášterním jménem Sáva Chilandarec, jež přijal po svém vstoupení do kláštera Chilandaru na hoře Athosu. Najal totiž od Dr. Riegera sešlý zámeček se zdivočelou zahradou bez plotu. Sem převezl ze svého po otci zděděného statečku na "Bělidle" u Kutné Hory na podzim roku 1869 svou kolonii opuštěných sirotek. O jejich další výchovu a materiální zabezpečení se poctivě staral.

Chovance umístil v prvním poschodí, kde každý měl svou postýlku, truhličku s prádlem a učením. Aby jim co možno nejlépe mládí zpříjemnil, nemořil je pravidelným vyučováním, ale chodil s nimi na vycházky do lesů a poučoval je. V neděli konali delší výlety na Spá1avu, Oheb, Zubří aj.

Děti vstávaly v 5 hodin, nejstarší chlapec obsloužil koně, druhý krávu, třetí cídil boty a pod. V sedm se snídalo a po snídani pracovalo v zahradě. V zimě nastaly práce zase v dílně.

Po úmrtí hospodyně Pokorné rozuteklo se několik chovanců a Breuer jako mnozí jiní vychovatelé mládeže naříká ve svých vzpomínkách: "Obětoval jsem všechn svůj čas, své pohodlí, věnoval jsem jim svoji náklonnost a měl jsem pevné předsevzetí postarati se o jejich budoucnost, než jakého nevděku jsem se dožil..."

V září toho roku odešel Breuer z Modletína.

NAŠE OBEC ZA PRVNÍ SVĚTOVÉ VÁLKY

Právě o pouti v Modletíně o sv. Anně byla vyhlášena mobilizace. Rozruch byl veliký. Když odcházeli první branci a plačící ženy s dětmi je doprovázely, bylo ve vsích smutno. Strach ovládl rodiny, takže zbylí-muži konali v noci hlídky až do podzimu. Nejistotu v obci vyvolávaly ustavičné odvody, později různé soupisy zásob obilí a v posledních letech války i po válce rekvisice dobytka a obilí. Časem si obyvatelstvo zvyklo na tyto nepříjemnosti. Bylo uklidňováno př1livem peněz. Ženy vojínů dostávaly značné podpory, hospodáři tržili peníze za dobytek a obilí, kvetl průmysl síťkařský (pletení vlasových sítěk). Jen dostatek potravin, jejich shánění a schovávání a stoupající drahota zatěžovaly mysl zvláště chudých občanů. Také o petrolej byla nouze, svítilo se karbidem, ale i toho bylo časem nedostatek.

Z Rušinovala narukovala 35 vojínů, z Hostětinek 12, z Vratkova 10 a z Modletína 28. Ve válce z naší obce padlo nebo v nemocnici zemřelo 11 občanů:

Král Bedřich z Vratkova, Kolář Ludvík, Horník Josef, Kopecký Bedřich z Hostětinek, Konečný Josef, Kruml Vác1av, Bláha František, Pejcha Vilém, Pátek Antonín, Pátek František, Vacek Vincenc z Rušinovala.

Ranění byli:

Uman Josef, Provazník František, Vávra Adolf z Rušínova, Plíšek Antonín, Holík Rudolf z Modletína.

Jako invalidi se vrátili:

Pavliš Antonín, Křivský Fr., Provazník Fr., Uman Josef z Rušínova, Knob Bedřich, Papoušek Josef z Modletína.

V zajetí srbském byl:

Vich Jan z Rušínova.

italském:

Kruml Fr., Konečný Josef z Rušínova

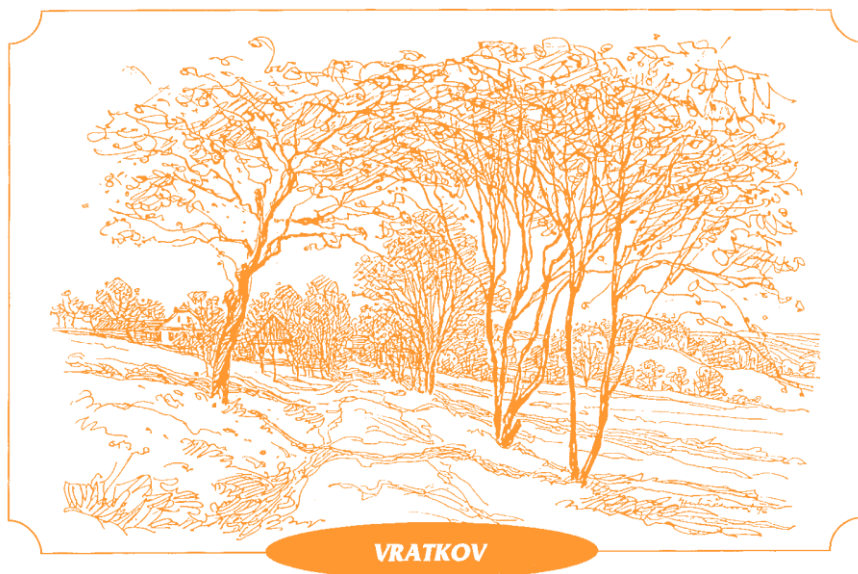
ruském:

Kruml Fr., Konečný Josef z Rušínova, Pešek František, Bleha Alois, Boháč Jindřich, Dolák Josef z Rušínova, Pecina Emil, Bohuněk Frant., Bohuněk Jan z Vratkova, Plíšek Ant., Bláha Jan z Modletína, Filip Josef z Hostětinek.

Do československých legií vstoupili a na ruské frontě bojovali Dolák Josef z Rušínova a Filip Josef z Hostětinek.

Obecním starostou byl na začátku války Antonín Pešek, rolník z Rušínova. Po jeho narukování až do skončení války zastával tuto funkci Křivský Josef, sedlák z Modletína.

Prohlášení Československé republiky uvítala i naše obec s jásotem, až pozdější politika rozdělila občany na dvě strany: sociální demokracii a republikánskou stranu. Vyhrála sociální demokracie a za starostu byl zvolen Antonín Jeníček z Vratkova.

RUŠINOV NA ZAČÁTKU 20. STOLETÍ

Obec Rušinov se skládala ze čtyř malých osad:

1. osada Rušinov se samotou Nohavice
2. Vratkov se samotou Stupník
3. Hostětinky se samotou Kubátka
4. Modletín

Podle sčítání lidu v roce 1921 žilo v osadě Rušinov 210 lidí (103 mužů a 107 žen) v 33 domech.

Z řemeslníků zde byli: zedník, tesař, obuvník, mlynář, (řezník a cukrář neprovozovali výrobu). V osadě byli 4 sedláci, 4 chalupníci, 22 domkářů, 2 hostince s obchody, 1 mlýn.

Katastr osady měřil 245,5 ha a měl tyto pomístní názvy:

1. Místní trať (domy č. 1 - 16)
2. Na Kočovém (pole Na Obickách, Za Ovčínem, V Koutech, louka Dolnice, U Štěpu, U Kukly, les U Oběšených, Lánce, Okrajky)
3. Nad Kaplí (pole v Radouších, Za Jeřáby, U Jeřábu, Na Nohavici, Na Chobotě, Pořízka, Velká, Na Dlouhém palouku, Na Suché louce, les U Boroviny, Skalka, Bučina, pastviště Na Frantových)
4. Na Vrších (pole Za Humny, U Drah, U Kamena, U Skalky, U Hornice, Pod Třešní, Ve Stezkách, U Kozlíčka, Nad Hruškama, Na Pasece, Na Radlici, louka Na Blatě, Na Kocmaně, U Jeseny, U Kříže, les V Obickách, Na Skalkách)

Druhou částí obce je osada Vratkov.

Leží 1 km východně od Rušínova na severním svahu hřbetu Železných hor. Tato osada má 9 popisných čísel. Číslo 8, bývalá hájovna v Krejčově lese, byla rozbořena. Číslo 7 leží od osady jižně asi 400m daleko a tvoří samotou zvanou Stupník. Dle ústního podání zde tloukli stoupami křemen pro sklářskou huť v Hostětinkách.

Severovýchodně od osady, asi 600m daleko u řeky Chrudimky, leží číslo 10. Říká se zde Na Pasekách.

V roce 1921 žilo na Vratkově 55 lidí. Řemeslníky byli 2 koláři a 2 tesaři. (František Palacký ve svém díle o Jiříku z Poděbrad připomíná zkušeného válečníka, vůdce branného lidu, Jana Parduse z Vratkova).

Celková výměra pozemků byla 112,5 ha. V osadě byly 3 statky, 2 chalupy, 4 domky.

Místní názvy nejsou úplně pro nedostatek dokladů.

1. Místní trať

2. Na Kašparce

3. Na Schánělce (pole Na Kopci, Nad Pilou, Na Škarydce, U Drah, Za

Průhonem, Nad Rybníkem, V Dolících, Nad Lipeckou cestou, Nad

Rovinkama, Za Sadem, louka U Skalice, V Lištinkách, Pod

Švadlenkovým sadem, les V Pasekách)

4. U Boroviny (pole U Skalky, Na Staré hospodě, louka Pod Jezerem, Pod

Studánkou, Na Hendryšce)

5. Na Hutích (pole U Dolíčka, Pod Kovárnou, V Pařezinách, louka Pod

Haltýřem, V Planhotě, pastviště V Koutech, Pod Hotovou cestou, les

Pustin, Zámecká paseka, Bučina, Hotové cesty, Kopaniny, Troják, Ve

Verpánech, V Šejtách, Kladnišťata, Koupený, Spálavka, Máslovanky,

Krejčův les)

Třetí část obce – Hostětinky

Leží mezi lesy jihovýchodně od Rušinoва, pň silnici k Modletínu. Je tu 8 popisných čísel. Číslo 4 (statek) a 5 (myslivna) tvoří samotu zvanou Kubátka. Leží skoro 1 km od osady na jižní straně, na hřebenu Železných hor. Je zároveň nejvýše položeným místem obce 626 m.n.m.

Hostětinky měly 43 obyvatel. Byl zde 1 statek, 2 chalupy, 3 domky, vodní pila, strojnická dílna, myslivna. Svými pozemky patřily do katastru Vratkov a měly výměru 40 ha.

Dva kilometry od Rušinoва leží čtvrtá část obce, osada Modletín. Svými pozemky patřil Modletín do katastru Vratkov s výměrou 347 ha.

V osadě bylo 22 popisných čísel a žilo zde 134 obyvatel. Z řemeslníků byli 3 tesaři, 3 krejčí, 2 knihaři, 1 obuvník, 1 sedlář, 1 pekař a 1 truhlář. V Modletíně byla také porodní asistentka Anna Dvořáková. Kostelníkem byl truhlář Jan Bláha, hrobařem na místním hřbitově Karel Záruba.

NAŠE OBEC ZA DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

Patnáctý březen roku 1939 zůstane hluboko vryt v paměti našich občanů. Toho dne překročilo v časných ranních hodinách nacistické vojsko hranice našeho státu a naše vlast se stala Protektorátem Čechy a Morava.

Tento den bylo nesnesitelné počasí. Napadla spousta sněhu a nebylo v obci pamětníka, který by v březnu takové počasí pamatoval. Větrům byly navátý až několikametrové závěje. Říkalo se, že ani příroda nepřeje takovému zločinu a bezpráví spáchanému na Československém státě. Státní rozhlas nabádal k zachování klidu. Lidé poslouchali tyto zprávy se slzami v očích a již tehdy mnozí věštili světovou válku.

Vzápětí došlo k rozpouštění a zániku politických stran. V naší obci to byly strany: republikánská zemědělského a maloroľnického lidu, československá soc. demokracie a strana lidová. Po likvidaci stran bylo vytvořeno Národní souručenství. Záhy po příchodu Němců se začalo používat německo-českých firemních nápisů.

Bylo zakázáno poslouchat zahraniční rozhlas, a proto byly lidem z radiopřijímačů odmontovány krátké vlnové rozsahy, ale lidé stejně potajmu odposlouchávali stanice z Londýna či Moskvy a další. Obzvláště oblíbené byly projevy Jana Masaryka vysílané z Londýna. Za poslech zakázaných stanic byly však kruté tresty a mnozí lidé kvůli tomu přišli do vězení a často i o život.

Konaly se domovní prohlídky, hledaly se utajované zbraně. Za nalezenou zbraň, třeba i neupotřebitelnou, následoval trest smrti.

Během války došlo k totálnímu nasazení mladých lidí do Německa na práci. Z naší obce to byli: Bláha Karel, Bříza Jar., Jindra Fr., Křivský Vl., Křivský J., Plíšek J., Konečný J., Jech J., který zahynul při bombardování Německa.

V důsledku horšících se hospodářských poměrů nastalo vázané hospodářství s povinnými dodávkami obilí, mléka, vajec a masa pro německou armádu. Lidé si směli ponechat jen určité množství pro samozásobení a k osevu.

Jednoho dne měla přijet do Rušínova hospodářská kontrola.

O tom se dověděla služebná z chotěbořského hotelu Firkušný A. Bláhová z Rušínova a upozornila telefonem občany.

Když kontrola přijela, bylo vše poschováváno: pytle obilí uschovány v hnoji nebo odvezeny do lesa. Četník z Malče, který nenadále přišel, se zlobil, že mají pytle podepsané, a že by je tak mohli Němci dopadnout. Do této příhody se zapsala dobře paní hostinská Bydžovská. Když kontroloři přišli do hostince, neváhala jim připravit dobré pohoštění. To je velmi uspokojilo a kontrola tak zůstala jen kontrolou bez výsledků a postihů.

Počátkem roku 1945 dolehla i na naši obec tíživá perzekuce.

V pátek 2. února 1945 přijela do Modletína německá policie, obsadila hostinec a zatkla místního hostinského Josefa Dvořáčka. Poté se policie odebrala na samotu Stupník, kde bydlel se svou rodinou starosta obce Jindřich Krejčí. Po vykonané prohlídce byl J. Krejčí rovněž zatčen. V té době byl zatčen též Josef Bláha z Modletína.

Za týden se událost opakovala. 9. února přijela do Modletína vojenská policie v počtu asi 100 mužů. Přivezli-sebou B. Semerádovu z Lipky, manželku perzekuovaného O. Semeráda, který se skrýval v naší obci. Odebrali se do Vratkova k Pecinům. Zde přítomné ženy zbili a potom zatkli. Muži stačili uprchnout.

Část policie odešla k Urbanům do mlýnku pod Rušinovem. Tam byla právě na návštěvě M. Nevečeřalová, manželka F. Nevečeřala, téhož dne zabitého. Přítomné policie krutě zbila holemi od lyží až do bezvědomí. V. Urban musel stát bos v potoce v ledové vodě. Nutili tak tyto nevinné oběti doznání, že přechovávali partyzány.

V blízkém lese Krajčáku se ukrývali v té době v bunkru F. Nevečeřal z Polomi a L. Pospíšil z Lipky. Vojsko les obklíčilo. Až štěkot psů, blízká střelba a výbuchy granátů jim oznámily nebezpečí - bylo však pozdě. L. Pospíšil byl zatčen a F. Nevečeřal zastřelen na útěku.

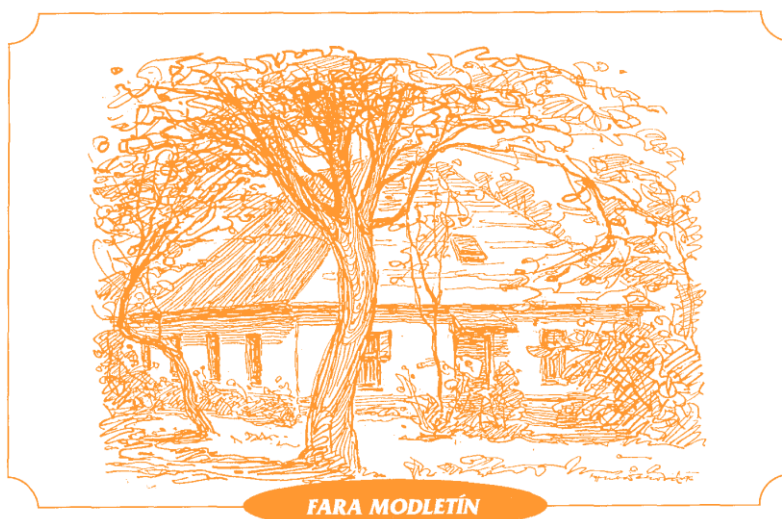
Účastník domácího odboje, Miroslav Pecina, k těmto událostem vypověděl: "Na konci roku 1944 se počaly na Železných horách objevovat partyzánské oddíly. V našem nejbližším okolí to byly brigády Mistra Jana Husa a Jana Koziny. S nimi jsme se dohodli vedle jiných činností na vybudování krytů v naší stráni a v Krajčáku. Tam se

ukrývala řada odbojářů a pronásledovaných lidí. Když byla zatčena B. Semerádová, musela po velkém týrání vyzradit, kde se ukrývá její manžel. Tak získalo gestapo první stopu.

Po zatčení části naší rodiny nechali Němci vzkaz, přihlásí-li se uprchlí muži, propustí ženy. Proto jsme se gestapákům přihlásili, ti však slib nesplnili. Byli jsme podrobeni nejkrutějším výslechům a 1. března 1945 převezeni do koncentračního tábora v Terezíně. Tam také vyvrcholil teror na zatčených obětech."

Je třeba dodat, že martyrium koncentračního tábora Terezín absolvovala rodina Pecinových, jejich služebný Vincenc Vodrážka, manželé Urbanovi, Josef Dvořáček a Marta Nevečeřalová. Z nich se nevrátili V. Vodrážka a V. Urban, kteří v Terezíně zahynuli.

Po osvobození tábora Rudou armádou vážil Mir. Peci na 45 kg a Jos. Dvořáček 35 kg.

NA PRAHU SOUČASNOSTI

Nedílnou součástí budování obce byla zájmová činnost občanů. Už ve třicátých letech se v Rušinově a Modletíně bohatě projevovali divadelní ochotníci, kteří několikrát do roka sehráli představení, která se v té době těšila velkému zájmu občanů. Hrály se různé hry, např. Vojnarka, Ženitba, Maryša a mnoho veseloher.

Škoda, že se lidé v současné době uzavírají do svých domovů, usedají k televizorům a celkově nekomunikují s okolím a tak se setkávají jedině při tanečních zábavách nebo v některé aktivní organizaci.

K významným složkám obce patřil hasičský sbor. Ten byl založen 10. srpna 1906 na popud zastupitelstva obce Rušinoва. Zakládajícími členy hasičského sboru byli právě členové tehdejšího zastupitelstva obce Rušinoва.

Z novodobé historie sboru nelze pominout období třicátých let, které se vyznačovalo velkým počtem požárů v okolí Rušinoва. Staré doškové a mnohde i roubené domky volaly po obnově a tu pomohl požár a leckde i dvakrát po sobě v jednom čísle popisném.

V současné době je situace jiná. Hasiči jsou často voláni k likvidaci požáru, které v důsledku rozmáhající se rekreace a neopatrnosti některých lidí vznikají v lesích a chatových oblastech. Také zemědělská družstva často potřebují služby hasičů. Kromě toho se tato dobře organizovaná dobrovolná složka velmi dobře zapojuje do veřejně prospěšných prací.

V roce 1967 byl v obci založen Český svaz zahrádkářů. Členů bylo 17 a činnost zpočátku velmi intenzivní a bohatá. Doba po 2. světové válce byla poznamenána zpustlými zahradami, namnoze úplně bez porostů a tak nastala doba rozvoje, vysazování a celkové obnovy ovocných a květinových zahrad. Práce zahrádkářů se zapsala natrvalo do vzhledu obce.

V minulých letech pracoval aktivně Svaz žen. Svoji činnost zaměřoval na sociální otázky, práci s dětmi, návštěvy důchodců, vítání občánků a pod.

Politickou činnost vyvíjela a dosud vyvíjí komunistická organizace. Má své zastoupení v obecním zastupitelstvu a bohatou členskou základnu.

K rozvoji obce je třeba počítat i služby. Ty jsou v důsledku velkého úbytku obyvatel chudé a nedostačující. Lidé odcházejí za prací do měst, kde mají možnost většího výdělku, lepšího nákupu a celkového vyžití. Jedinou možnost výdělku v místě dává zemědělské družstvo, avšak počet zaměstnanců potřebných k provozu nepokrývá poptávku po práci.

V obci je jediný obchod a potravinami a pohostinství U Ořechu, kde se konají veškeré zábavy.

Na závěr uvádíme některá zajímavá data důležitá pro rozvoj obce:

1936 byla dokončena stavba školy a 14.9.1936 zkolaudována.

1939 byla provedena elektrifikace Rušinoва, Vratkova a Hostětinek.

Modletín se obával nákladů a elektrifikace se dočkal v r. 1947.

1942 byly odvezeny zvony z kostela v Modletíně na rozlítí na kanony.

1942 - 1944 byla provedena malba kostela akad. malířem Rudolfem

Adámkem z Prahy

1944 byl zaveden první telefon do školy, později do Rušínova a Modletína.

1948 byl odhalen pomník obětem 1. a 2. světové války.

1952 byla zřízena úřadovna MNV v domě pí. Reitingerové a pořízen místní rozhlas.

1956 bylo založeno malé JZD o výměře 120 ha s 20 členy.

1957 byl zřízen poštovní úřad. Do té doby patřila obec k poštovnímu úřadu v Malči.

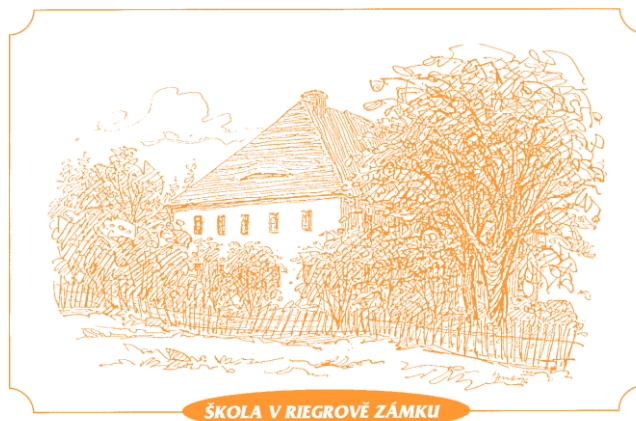
1964 došlo ke sloučení JZD s Malčí, Jeřišnem a Novou Vsí s celkovou výměrou 2 998 ha.

1986 byla zrušena škola v Rušinově.

Zveřejňujeme část údajů z inventurních zápisů OÚ. Počátek hlavních akcí se datuje stavbou školy. Domníváme se, že tento výčet s přihlédnutím na omezené možnosti obecního úřadu dokazuje, že se vykonalo mnoho.

Název	Částka Kč	Rok pořízení
studna v Rušinově	3 200,-	1935
budova ZŠ	1 096 911,-	1936
studna u ZŠ	2 430,-	1937
márnice hřbitov Modletín	10 000,-	1938
budova OÚ	291 820,-	1952
zed' u hřbitova Modletín	2 200,-	1960
autobus. čekárna Rušinov	11 900,-	1961
požární zbrojnice	16 774,-	1970
autobus. čekárna Modletín	11 812,-	1974
budka čerp. stanice hřbitov	3 000,-	1974
cesta Rušinov - Vratkov	3 000,-	1975

požární nádrž Ruš. I.	117 295,-	1975
kanalizace Ruš., Modl.	120 549,-	1976
požární nádrž Ruš. II.	50 500,-	1978
veřejné osvětlení obce	48 279,-	1980
silnice Ruš., 34432	103 178,-	1985
hasičská stříkačka	24 444,-	1985
oplocení u ZŠ	3 970,-	1990
sedmery kamna Fikoterm	18 855,-	1992
kontejner Rušinov	56 000,-	1994
kontejner Modletín	70 000,-	1995
tři kontejnery na tříd. odpad.	25 000,-	1995
přístavba budovy OÚ	250 000,-	1995
prodejna potravin Rušinov	500 000,-	1996
hasičská zbrojnice	900 000,-	1996

ZALOŽENÍ A VÝVOJ JZD

V důsledku politických změn v roce 1948 došlo k socializaci vesnice. V roce 1956 bylo založeno v Rušinově Jednotné zemědělské družstvo o výměře 120 ha. Zakládajícími členy byli: Pátek Ladislav, Pátek Josef, Pešek František, Fuksa Jan, Krejčí Ladislav, Pospíšil František, Vidourek Jaroslav, Plašil František, Pospíchal

Jan, Křivský Vladimír, Pluhařová, Fuksa Josef, Pešek František, Pecina Miroslav, Bydžovský Josef, Dražil Antonín, Záruba Josef, Záruba Oldřich, Volf František, Uman Antonín.

Aby se využilo efektivního strojového obdělávání, pozemky se scelovaly. V roce 1959 došlo ke spojení družstev Rušinov a Klokočov. Družstvo mělo 81 pracovníků s průměrným věkem 58 roků u mužů a 48 roků u žen. V roce 1963 vlastnilo družstvo 7 traktorů, 2 poloautomaty na výmlat obilí, 2 nákladní auta a 11 koní. Postavilo kravín pro 200 ks hovězího dobytka, drůbežárnu, vepřín, kolny a jiné potřebné budovy. V Rušinově byla postavena bytovka pro 6 rodin. Celá Výstavba dotována státem.

V roce 1974 došlo ke spojení s Malčí, Novou-Vsí a Jeřišnem s celkovou výměrou 2998 ha. Tento stav trval do r. 1989, kdy se odštěpila Nová Ves, takže v současné době hospodaří ZD Maleč, jehož součástí je středisko Rušinov, na necelých 2 000 ha.

Po roce 1989 proběhla transformace celé společnosti včetně zemědělství, postupně byla dořešena vlastnická práva jednotlivých vlastníků zemědělského majetku. Rozhodujícím obdobím byl rok 1992, kdy se rozhodovalo o formě podnikání v našem družstvu. Po provedené transformaci se většina vlastníků rozhodla pro družstevní podnikání. Na tomto základě byl zpracován dlouholetý výhled činnosti družstva, který má stanoveny cíle do roku 2 000 a i pro další období.

Základem projektu je udržení a zlepšení stávajícího majetku, který vlastní jednotliví členové družstva. V plánu se respektují přírodní podmínky a možnosti investiční výstavby. Zemědělské družstvo má za cíl udržení zaměstnanosti, která je základem pro život regionu. Mimo zemědělské výroby je plánován rozvoj přidružených výroby. V současné době je poměr mezi zemědělskou a přidruženou výrobou 65 : 35 s výhledem dalšího rozšiřování přidružené výroby.

Zemědělská výroba je členěna na rostlinnou výrobu se zaměřením na pěstování obilovin a technických a krmných plodin. Živočišná výroba je zaměřena na chov skotu, prasat a částečně drůbeže. Přidružená výroba je členěna do 3 základních provozů: pořez kulatiny a truhlářských prací.

Na středisku Rušinov je využíváno stávajících přírodních podmínek a investiční výstavby. Je zde stanoven výhled na rekonstrukci specializované farmy dojníc, která má perspektivu činnosti na dalších 20 let. Tato specializace využije dostatečně plochu zemědělské půdy. Záměr navazuje na tradici družstva ve velmi dobrých výsledcích v chovu skotu a pěstování krmných plodin. V chovu skotu patří družstvo svými výsledky mezi přední podniky v rámci republiky a výsledky jsou plně srovnatelné s okolními evropskými státy.

Zemědělství prošlo za poslední období složitým vývojem, kdy se musely hledat cesty ke snižování nákladovosti a na druhé straně pečovat o majetek jednotlivých vlastníků. Proto družstvo postupným naplňováním záměrů vytvářelo podmínky pro využívání odborných znalostí lidí z naší oblasti.

Zemědělské družstvo děkuje obci a zastupitelstvu za vzájemnou spolupráci v rámci výrobní i nevýrobní činnosti a věří, že i nadále bude pokračovat ku vzájemné spokojenosti.

RUŠINOV V LETECH 1974 AŽ 1995

Do Rušinova jsem se přizemnil z nedaleké Spálavy. Rušinov mně byl blízký už tím, že jsem navštěvoval zdejší školu a znal se tak s mnoha lidmi, se kterými jsem po zvolení do funkce předsedy MNV v roce 1974 následně spolupracoval.

Jako všude jinde i zde jsem musel překonávat různé potíže, ale nakonec vždy vše dopadlo k celkovému prospěchu obce. Získávat lidi pro veřejně prospěšné práce mně umožňoval můj věk, byl jsem svým věkem mnohým blízký, a tak se snadněji při výstavbě obce našli obětaví pracovníci, kteří tvořili základ budoucí spolupráce. Kromě toho jako člen dalších zájmových a politických organizací jsem mohl snadněji lidi získávat, i když se to ne vždy podařilo. Leckdy se nepodařilo úkoly vykonat tak, aby člověk všem lidem vyhověl, a tudíž práce nebyla občas ani oceněna. Výčet prací nebudu uvádět, je zveřejněn v předešlých kapitolách.

Jedna věc mě však mrzí dodnes, že okresní národní výbor dovolil zrušení místní školy, která byla chloubou občanů. Přiškolení do Malče nebylo podle mého soudu šťastné a celkově ochudilo zrušení školy v Rušinově tento kraj o kulturní život, který se dříve ve spolupráci s učitelským sborem bohatě rozvíjel, zatímco současný stav sice obohacuje Maleč, pro nás však to bylo to nejhorší, co se mohlo stát. Kovodělné závody Chotěboř, které školu koupily, provedly nešťastné úpravy a teď, když nám byla škola polorozbořená vrácena, je znehodnocena.

Přes všechnu vykonanou práci zůstává pro nový Obecní úřad v Rušinově do budoucnosti široké pole působnosti. I když má svoji úlohu ztíženou tím, že odešlo z obce mnoho lidí do měst, zůstává jich ještě dost a s nimi bude možno i nadále spolupracovat na dalších úkolech.

K tomu přeji všem do dalších let jen to nejlepší a děkuji těm, kteří mně v mé práci pomáhali.

Pelikán Jan, bývalý předseda MNV

POZDRAV OBČANŮM, SPOLUOBČANŮM, PŘÁTELŮM RUŠINOVSKA

Obec Rušinov leží v krásné krajině, na horách, odkud je daleko široko vidět. A jaké to jsou hory?

Básník Jiří Zhoř o Železných horách říká:

"K těm horám Železným se vracím rád,

na časy mládí vzpomínat.

Jak dítěti se velké zdály být,

s Alpami prý klidně mohly soupeřit..."

Vážení, souhlasím se slovy básníka Jiřího Zhoře, neboť krása okolí Rušinovska okouzlí každého. A to ještě nevidí krásy povahových vlastností občanů našeho kraje. Musel by zde žít nebo pracovat, aby se do této krajiny zamiloval po všech stránkách.

Náš rušinovský kraj zaznamenal doby krásné, milé, doby rozkvětu, ale i doby zlé, doby válečné, doby poroby, ponížení, utrpení. Je pravidlem, že společnost je taková, jaká je mládež, která musí to, co otcové vydobyli, udržovat a prohlubovat.

Dnešní mladý člověk chápe svou dobu zcela jinak, náročněji, než jsme dobu chápali my. Ale generace mají vždy něco společného: "B u jar o u radost z mládí!" Ano, i my jsme se radovali jako mladí, ale radujeme se i jako staří s tím rozdílem, že "nevíme přesně, kolik let, měsíců, týdnů, dní či hodin zde pobudeme." Proto jsme opatrnější a mládež výtýkáme, že "je divoká, bláznivá, nezodpovědná, neukázněná atd." Myslím, že je to náš sen a omyl.

Položme si otázku: "Kolik mladých lidí z našeho kraje bylo v minulosti či v přítomnosti soudně stíháno, kolik zločinců, vrahů pochází z našeho kraje?" N i k do! Krásná vizitka pro nás, pro naši obec, neboť občané Rušinovska vynikali a vynikají v mezilidských vztazích velmi dobře.

Proto, přátelé, je to kraj nejen pohledný, ale i kraj, kde lidé žili a žijí na velmi dobré úrovni společenské, tudíž i politické. Toto zjištění je pro mne i pro občany radostné.

Spisovatel MUDr. L. Pecháček z Chrudimě napsalo básnicích: "Básníkem je každý, komu chutná život i z odvrácené strany". Mně, tvrdě vychován těžkostmi života v mládí i v dalších letech, chutná život z odvrácené i z přivrácené strany, prostě řečeno: Mně chutná vše, co krásné v životě jest, co milé a poslušné v životě jest a co svou vitalitou a i stářím mohu nést ...

Myslím, že můžeme být hrdí na svůj rušinovský kraj a i na občany Rušinovska.

Ant. Biška

RODNÝ KRAJ VE VZPOMÍNKÁCH

Kdykoliv pohlédnu z čáslavské roviny na siluetu Železných hor, zatoulají se moje vzpomínky přes jejich hřeben do míst mého rodného kraje. Tam jsem prožil nejkrásnější období mého života, léta mého mládí.

A poněvadž mě věk opravňuje, abych více pamatoval, vybavuje se mně tehdejší nepoškozená příroda s lukami porostlými bylinkami, bohatstvím pestrobarevných motýlů, s lesy bohatými na zvěř, s bohatě zarybněnými řekami. Kdykoliv se v tato místa vracím, vyhánějí mě vzpomínky do mých oblíbených míst hledat a objevovat stále nové pohledy. Ty vydávají své svědectví o rodné krajině a také o mně, mých myšlenkách a citech a zároveň se vyznávám za své horoucí lásky k tomuto kousku rodné vlasti. S každým jarem se tu vždy znovu vynoří uklidňující modř vrchů, sytá zeleň luk a strání pokrytých kamením a vonících mateřídouškou. Člověk tu nemusí nic hledat, příroda nabízí všechno sama klid, intimitu, útulnost, citové vzrušení, radost.

Někdy se mně však zdá, že lidé nechápou, že to nejkrásnější na světě – příroda a lidské vztahy - jsou zadarmo. Toho by si měli vážit, to by je mělo obohacovat.

Nebyla to jenom krajina, která mě upoutala, ale i novodobé dějiny, které prošly tímto krajem.

Dobře pamatujeme, jací byli naši otcové a dědové, jak žili, v co věřili a co nám zanechali jako dědictví. Byla to generace zrozená v posledních desetiletích minulého století a těsně po roce 1900, generace nadšených vlastenců, legionářů, osvoboditelů, sokolů a budovatelů Masarykovy republiky. Jaké byly jejich osobní tužby a ideály, jejich představy o štěstí? Víme, že největší pochoutkou pro děti bylo, když jim rodiče z města, kam docházeli - nikoliv dojížděli - s m1ší másla a vajec na trh, přinesli housku od pekaře. Největší celoživotní láskou mého otce byl kůň a práce s ním na poli.

Moje meziválečná generace již nedochodila bosa po mezích, našim ideálem se stalo jízdni kolo, pro většinu don1stající mládeže dostupný miláček, ale ne ve všech rodinách to byla naprostá samozřejmost. Vyžadovala se nějaká zásluha, výkon, plnění povinností, dobré vysvědčení ve škole. Jinak jsme plně sdíleli ideály svých otců, dobře ovlivňování též našimi učiteli.

Obzvláště hluboce na mě zapůsobilo období 2. světové války. Jsem zejména hrdý na to, že jsem s rodiči přispěl jako mnozí spoluobčané nepatrným darem k osvobození republiky, a to tím, že jsme poskytli přístřešek partyzánskému oddílu. Stalo se tak po seskoku parašutistů u Loun a po ústupových bojích přes Posázaví, kdy přivedl oddíl k úpatí Železných hor občan z Uhelné Příbrami. V několika nočních pokusech o ubytování byl nedůvěřivými obyvateli sousedních vesnic odmítnut a tak našel až k ránu 16. listopadu 1944 přístřešek v Hostětinkách. Toho dne byl ubytován prvně v Železných horách štáb partyzánského oddílu "Jana Koziny". Partyzáni byli u nás a u souseda častým hostem až do osvobození. Jejich činnost se rozšířila po vánocích zejména do východní části Českomoravské vysočiny.

To už se blížil konec války završený vítězným tažením spojeneckých vojsko Stávalo se již v létě a na podzim roku 1944, že sta letadel západních spojenců zaplnila při bombardování oblohu, aniž byla napadena německou obranou. V mrazivých zimních dnech bylo slyšet vzdálenou kanonádu z východní fronty. To vše vyvrcholilo ve slavných májových dnech roku 1945. Tehdy jsem se pocity svobody opájel i já. Na ty dny nikdy nezapomenu.

Třemošnice, květen 1997

Jaroslav Filip

ZANIKLÁ VESNICE HUDEČ NA ŽELEZNÝCH HORÁCH

Mezi Hoješínem a vrchem Spálava (663 m n.m.) dosahuje hřbet, nebo spíš okrajová hrana Železných hor, přibližně dvousetpadesátimetrového převýšení nad údolím Doubravy. Nejstarší písemné doklady o zdejších vsích a osadách, položených "na horách", jsou poměrně pozdního data, ani u jedné nesahají do 13. století. Patřila k nim i později zaniklá osada Hudeč, jež se poprvé objevuje v písemných pramenech jako součást lipeckého šlechtického statku r. 1542, kdy se v obnoveném vkladu do zemských desek píše "Hudecz". Roku 1557 se uvádí jako "Hudecz" ar. 1617, kdy již vesnice patřila modletínskému panství, jako "Huczie".

V roce 1651 se v Soupisu poddaných podle víry uvádějí ve vsi "Hutči" rychtář Matěj Filan s manželkou Ludmilou, k nimž jsou připsáni pastýř Jan a děvečka Kateřina. Druhou a poslední rodinu představoval rychtářův syn Václav s manželkou Dorotou a dcerou Alžbětou. K nim náleželi pohůnek Matěj a "skotáček" Jakub.

O tři roky později se zde, ve vsi "Hudice", situace příliš nezměnila. Berní rula totiž jmenuje sedláka Matěje Rychtáře, jemuž patřilo 15 strychů pozemků, 1 kůň, 1 vůl, 4 krávy a 4 jalovice. Druhý sedlák, Václav Vaněk, obdělával 25 strychů půdy a měl 2 koně, 2 voly, 8 krav a 7 jalovic. Oba "osedlí" byli "prostřední možnosti", jejich půda byla shledána jako "dobrá, žitná".

Můžeme se domnívat, že v polovině 17. století byla ves Hudeč se dvěma usedlostmi asi už ve fázi zániku a proměny na samotu. Do jaké míry to zapříčinily události třicetileté války, které v Čechách vedly k značnému vylidnění a zpusnutí kulturní krajiny, není možné odhadnout. V případě Hudče však Berní rula nezmiňuje

opuštěna nebo zničená stavení, na rozdíl od blízkých Hostětinek (4 opuštěné chalupy) a Rušinova (2). Spekulovat je možné také o existenci a tradici rychty v Hudči, tedy o někdejší výraznějším významu Hudče.

V tzv. Revizitaci berní ruly se k r. 1675 Hudeč uvádí jako ves "Hutce". O rok později se uvádí jako "Hudce", kterou spolu s Modletínem užívala vrchnost u modletínského dvora.

V edici Tereziánského katastru z let 1713 - 1748 se už Hudeč nepřipomíná. V mnohem podrobnějších originálech příslušných priznání a revizitací, uložených ve státním ústředním archivu, však lze nějaký záznam předpokládat, protože soudobá tzv. Mullerova mapa Čech z roku 1720 má v prostoru mezi Modletínem, Stříteží a Lipkou značku pro o samotě stojící hostinec. Zajímavé na tom je, že na podrobnější rukopisné předloze - Mullerově mapě Čáslavského kraje z roku 1714 - se ve stejné poloze nenachází žádný symbol. Přitom je známo, že pozdější tištěná verze Mullerovy mapy na rozdíl od příslušných rukopisných předloh vynechávala některé zaniklé osady. A tak je třeba připustit, že v místech Hudče existoval počátkem 18. století hostinec, vzniklý snad z poslední usedlosti (rychty?), která se z Hudče dochovala.

Připomínkou Hudče je pomístní jméno "Pod Hutčy", označující příslušnost do Prácheňského kraje, je zřejmým nechtěným omylem.

O několik desetiletí později (1877) zjišťoval místo zaniklé Hudče B. Rieger s tímto závěrem: "Ves Huč, Huče, dříve Hudeč (rozdílná od Hudče na Studenecku), zmizela v lese řečeném Klanišata, jenž se rozkládá mezi Modletínem, Stříteží a Spálavou. V Lipce jest pamětník, který slýchal, že nad rybníčkem v tom lese blíž k Lipce stávala víska, asi o třech statcích, řečená Huč, po jejichž domích a polích zbývají v lese nepatrné stopy; k ní náležela studně stranou ležící, kdež dosud slove u Studnice; zbytky dubového roubení bylo tam viděti ještě v našem století. Na mapě gen. štábu připadá poloha té vsi pod písmeno Y ve jméně Hostětinsky (místo Hostětinky), dotčený rybníček leží v padole, kterým teče voda k Hostětinkám."

J. V. Neudoerfl (1892) poznamenal, že "nejspíše při tomtéž vpádu Maďarů sežehnutá byla i osada Hudeč na jihozápadním svahu Železných hor nad Malčí, načež nebyla více stavěna. Místo, kde stávala, lze dosud dobře určit."

Konečně F. Roubík ve svém soupisu zaniklých osad (1959) připojil k domněnce o zničení Hudče během tažení Matyáše Korvína roku 1469 otazník. V přiložené mapě je poloha zaniklé Hudče omylem ztotožněna s místem dodnes existující osady stejného jména, vzdálené 8 km jihovýchodně.

V místní ústní tradici se už žádná stopa po Hudči v polovině 70. let 20. století nezachovala, snad s výjimkou jedné informace, která ukazovala až pod vrch Spálavu k prameni hostětinského potoka.

Ke zjištění polohy zaniklé Hudče v letech 1974 - 1975 vedly v první řadě již citované údaje B. Riegra a dále tyto příznaky: 1) protažená, neosídlená a zalesněná jihovýchodní část vratkovského katastru, v níž se nalézá rybník Rybníček na hostětinském potoce, 2) poměrně malá, ale svou osamoceností nápadná enkláva

louky porostlé mlázím, vzdálená zhruba 150 metrů od severního břehu Rybníčku. Nebylo vyloučeno, že tato louka, zvaná Zárubova, (prý podle Zárubů, někdejších majitelů modletínského hostince) je onou loukou Pod Hudčí, zmiňovanou v Josefském katastru, 3) křižovatka tří cest přilehlá k východnímu cípu Zárubovy louky. Dvě z cest zde byly paralelně doprovázeny výraznými opuštěnými úvozy.

Povrchovým průzkumem, který provedl v letech 1974 - 1975 autor společně s Eduardem Veselým, byly v prostoru kolem zmíněné křižovatky cest rozlišeny stopy po zaniklém osídlení. V lesním terénu to byl jednak shluk tří vyvýšenin a jedné vklesliny, tedy situace signalizující pravděpodobně místo zaniklé usedlosti, jednak severně od těchto relikvů nápadná plošina - patrně zaniklá plužina, na jejímž okraji zjištěna v protáhlém pahrbku hromada kamení, nejspíš kdysi vysbíraného z pole. V mírně svažitém plochem lesním terénu východně od Zárubovy louky byla zjištěna a ověřena bodovou sondou kulturní vrstva. Z ní byly vybrány střepy výrazně jednotné keramiky datovatelné do 13. století. Na louce, opodál skruží podchyceného vodního pramene, byla rozpoznána prohlubeň kruhového půdorysu - pravděpodobně místo zaniklé studně.

Zpráva o výsledku průzkumu včetně zaměření zjištěných skutečností a popisu nalezených zlomků keramiky, je uložena v Okresním vlastivědném muzeu v Havlíčkově Brodě. Zlomky získané keramiky pocházely z bezuchých hrnců. Podle předběžného odborného posouzení z r. 1976 šlo o nádoby se vzhůru vytaženými okraji "moravského typu". Výzdoba sestávala ze šroubovicových rýh, radýlkové výzdoby, vlnic a vrypů. Zdobeny byly i některé z okrajů.

Význam staré Hudče je možno nepřímo odvodit od její polohy u souběhu cest, které přiváděly někdejší obyvatele lipeckého panství (Modletína, Vratkova, pravděpodobně i Rušinova a možná i Lipky a Stříteže) na cestu vedoucí do farní Libice, vzdálené 4,5 km. Zde je třeba poznamenat, že v Modletíně byla lokalie založena až do roku 1786 a fara pak r. 1856. Z Hudče pokračovala cesta přes hostětinský potok na okraj Železných hor a potom po jejich svahu dolů a nejspíš přes dnešní Předboř, Lány a Suchou do Libice. V době našeho průzkumu byl úvoz této cesty v několika místech hluboký místy až 2,5 m, což nasvědčuje někdejšímu intenzivnímu, nebo dlouhodobému cestovnímu provozu.

Stojí za pozornost, že 8 km jihovýchodně od naší Hudče leží u Horního Studence druhá, nezaniklá Hudeč. Nachází se také asi 500 metrů za okrajovým hřbetem Železných hor. I odsud pochází nález zlomků keramiky zčásti zařaditelných do 13. století.

Archeologické nálezy tak naznačují přibližně stejné vrcholně středověké stáří obou Hudcí, poněkud předpokládané už typem místního jména. Patří k němu ještě v této části Chotěbořska Maleč (1. písemná zmínka z r. 1278) a Odraneč (1544). Obdobná místní jména se dále vyskytují jen v Polabí, v západních Čechách a na Pelhřimovsku. Pojmenování Hudeč bylo odvozeno od osobního jména Hudec, případně Húdek, a znamenalo tedy Hudcův nebo Húdkův (dvůr).

Stojí ještě za zmínku, že místo zaniklé Hudče se nachází necelé dva kilometry vně hranice raně středověkého Libického újezdu, kterou v této oblasti tvořil potok Pálava (Spálava, dnes Blatnický potok, protékající mj. vesnicí Hranice). V latinsky psané

listině knížete Vladislava II. z období 1146 - 1148, týkající se tohoto újezdu, je písemná zmínka o lidech zvaných stráž, usazených v lese mezi Čáslavským a Brněnským krajem. Jejich povinností bylo střežit zemskou, nepochybně Libickou cestu.

Závěrem se dá říci, že terénní průzkum v letech 1974 - 1975 ověřil stopy zaniklé Hudče v poloze udané B. Riegrem a napověděl, že zdejší osídlení je značně staršího původu, než určuje první písemná zmínka.

Pavel Rous

POUŽITÉ PRAMENY

Obecní kronika Rušinoва

Školní kronika Modletína

Almanach Kampeličky Modletín

Státní okresní archiv

Regionální časopisy